

frugter jeg meget mere, thi de ere uberegnelige. Seg beslægtet saaledes, at jeg ikke kan give Forslaget i dets nuværende Skikkelse min Stemme.

Mourier-Petersen: Det nærværende Lovforslag bestemmer, at Godseierne under visse Omstændigheder skulle, altsaa imod deres Villie, sælge deres Fæstegods. Loven kaldes derfor ogsaa i almindelig Tale Tvangsloven. Det ligger da nær, at man ved en saadan Lov, der gjør Indgreb i den private Eiendomsret, der ellers betragtes som uantastelig, strax opkaster det Spørgsmaal, om et saa betydningsfuldt Skridt fra den lovgivende Magts Side ogsaa er herrettiget, om det er i Overeensstemmelse med den hele bestaaende Rets-tilstand. Herover agter jeg først og fremmest at anstille nogle Betragtninger, thi det Resultat, som jeg derefter kommer til, vil for mig være afgjørende med Hensyn til min Vedemælse af hele dette Forhold. Det er nu ganske vist, at den lovgivende Magt er Souverain, og at det selvfølgelig er Lov og Ret, som Kongen med sin Regjering og Rigsdagen i For-ening vedtage; men vi have en Lov, som staaer over alle andre Love, nemlig Grundloven, hvis Bestemmelser ikke kunne forandres uden paa grundlovmæssig Maade, og saalænge det ikke er Tilfældet, maa den lovgivende Magt bøie sig for den. Nu hedder det i Grundlovens § 82: „Eiendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstaae sin Eiendom, uden hvor Almeenvellet kræver det. Det kan kun skee ifølge Lov og imod fuldstændig Erstatning.“ Hovedreglen er altsaa Eiendomsrettens Ukrænkelighed, og Grundloven gjør kun Undtagelse herfra, hvor Almeenvellet kræver det, men tilføjer i saa Fald fuldstændig Erstatning. Vi spørge da, om det ogsaa kan siges i nærværende Tilfælde, at Almeenvellet kræver et tvungen Salg fra Godseiernes Side. Besvares Spørgsmaalet bekræftende, er man herrettiget til at fordre Grundene angivne og noie drøf-tede, thi det er dog en vigtig Sag, hvorom der her forhandles, som man paa ingen Maade kan tage letfindigt. Det gjælder nemlig ikke blot Pengewardier eller reent oeconomicke Spørgsmaal, det gjælder tillige de store Rets-principer. Sikkerheden for Eiendom er

en af Grundpillerne for hele den constitutionelle Bygning; røffes der først derved, vil ogsaa den hele Bygning komme til at ryste; thi man kan være overbevist om, at det første Brud paa Eiendomsretten bliver ikke det sidste. Man skal i det Hele lægge sig vel paa Sinde den vigtige Sætning, som er gammel i Politiken, der siger: Klogskab byder ikke at give Love for Andre, som man ikke selv vilde modtage, naar man var i deres Stilling. Seg skal altsaa hævde, at man stiller sig det klart for Die, om det i Virkeligheden kan siges, at der foreligger saadanne Krav fra Almeenvellets Side, at Grundlovens § 82 maa faae Anvendelse paa dette Forhold. Seg har vel nu og da hørt forskjellige Grunde blive anførte herfor, men jeg maa oprigtigt tilstaae, at jeg til Dato ikke har hørt en eneste, uden at den var af den Besskaffenhed, at hvis den skulde tages for gyldig, saa vilde Meget komme ind under Begrebet Almeenvellet, og § 82 komme til at angaae mange andre Forhold, som man aldrig har tænkt sig, at dens Bud skulde vedkomme, istedetfor at den burde indskrænkes til saa faa som muligt, og navnlig til saadanne, som man oprindelig har tænkt paa ved Grundlovens Givelse, nemlig de rene Expropriationsspørgsmaal, hvorom Bestemmelser findes i alle andre Grundlove, og hvorom vi ogsaa have Bestemmelser i vor ældre Lovgivning, ligesom den gamle Betanordning af 13de December 1793, Placat af 31te Juli 1801 og Anordningen af 5te Marts 1845 om Grundes Afstaaelse til Jernbaner, og jeg kunde nævne flere. Men ligesom jeg altsaa maa ansee det for stridende imod Grundlovens hele Aand og Tanke at give Begrebet Almeenvellet en saa udvidet Betydning, saaledes kan jeg heller ikke indrømme Sandheden af de andre Grunde, man anfører derfor, og som hentes snart fra et, om jeg maa sige, mere politisk, og snart fra et mere statsoeconomick Standpunkt. Man siger saaledes, at de nuværende Godsforhold bevirke en Agitation i Befolkningen, som er til Skade for Samfundets Udvikling. Seg benægter imidlertid, at en saadan Agitation er tilstede, og jeg støtter denne min Paastand ikke alene paa min egen Erfaring, men ogsaa paa enhver